

Motion till riksdagen 2018/19:287

av **Nooshi Dadgostar m.fl. (V)**

med anledning av skr. 2018/19:8 Riksrevisionens rapport om att nekas sjukersättning och aktivitetsersättning

---

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag på hur regelverket för sjukersättning och aktivitetsersättning kan ändras för att fler ska kunna ta del av ersättningen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Nybeviljande av sjukersättning och aktivitetsersättning (SA) är på historiskt låga nivåer. Sverige har numera de hårdaste kraven av alla OECD-länder för att beviljas SA, vilket bl.a. avspeglas i de extremt låga beviljandenivåerna. Detta är djupt problematiskt och får allvarliga konsekvenser för såväl samhället som de enskilda individer som berörs.

I likhet med antalet sjukskrivna har antalet som varje år beviljas SA varierat över tid. Den högsta nivån nåddes 2003, då 73 000 beviljades ersättning, och därefter sjönk antalet under flera år för att nå sin lägsta punkt 2010 (14 000). Antalet som beviljades ersättning steg något fram till 2014 men har efter det återigen sjunkit. Den slutsats Riksrevisionen drar av detta är att svängningarna i antalet beviljanden inte speglar motsvarande variationer i hälsa och arbetsförmåga i befolkningen utan i stället handlar om Försäkringskassans arbetssätt och tillämpning av reglerna. Nedgången efter 2008, menar Riksrevisionen, kan i stor utsträckning tillskrivas de skärpta krav för beviljande av sjukersättning som då infördes av alliansregeringen.

Alliansregeringen skärpte under sin regeringstid regelverket för SA, vilket resulterat i det strikta regelverk vi har i dag. Det har efter det inte funnits någon majoritet i riksdagen för att lätta på regelverket och göra det mer ändamålsenligt. Före 2008 gällde för rätt till ersättning att arbetsförmågan skulle vara varaktigt nedsatt i förhållande till ett på arbetsmarknaden normalt förekommande arbete, eller till annat lämpligt arbete som var tillgängligt för den försäkrade. I dag tillämpas i stället begreppet stadigvarande

nedsatt avseende arbetsförmågan, vilket innebär att arbetsförmågan ska vara nedsatt för all överskådlig framtid. Det är en kraftig skärpning jämfört med vad som tidigare gällde. I praktiken innebär det att sjukdomen måste vara kronisk eller skadan irreversibel, även efter eventuella medicinska eller arbetslivsinriktade rehabiliteringsåtgärder, för att ersättning ska beviljas. Dessutom prövas den enskilde numera mot hela arbetsmarknaden, vari anpassade arbeten, subventionerade arbeten i form av lönebidrag, utvecklings- och trygghetsanställningar, nystartsjobb och skyddade anställningar på Samhall inkluderas. En person som bedöms kunna ta ett sådant arbete är inte berättigad till SA, oavsett om ett sådant arbete finns tillgängligt eller inte. Ersättning beviljas inte heller i väntan på att en sådan anställning blir tillgänglig. Vid bedömning av rätten till ersättning görs således enbart en strikt medicinsk bedömning där varken situationen på arbetsmarknaden beaktas eller hänsyn tas till den försäkrades ålder, utbildning eller andra dylika omständigheter och individuella skäl. Det är med andra ord mycket svårt att kvalificera sig för SA, vilket tydligt syns i statistiken över antalet som beviljas SA.

Av Riksrevisionens granskning framgår med all tydlighet att nekande av SA leder till sämre ekonomi och hälsa för de individer som berörs. Granskningen visar också att ingenting tyder på att SA utgår till personer med betydande arbetsförmåga, vilket ibland påstås i den politiska debatten. Inte heller visar granskningen att ett nekande av SA innebär att fler kommer i arbete och uppbär löneinkomster.

Granskningens resultat är tydliga och visar att ett nekande av SA i genomsnitt får negativa konsekvenser för individen. De som nekas SA har en svag position på arbetsmarknaden, vilket gör att förlusten av ersättning inte kan kompenseras med vare sig arbetsinkomster eller inkomster från andra transfereringssystem. De negativa effekterna på inkomster och hälsa omfattar både män och kvinnor, hög- och lågutbildade samt inrikes och utrikes födda.

I sin granskning finner Riksrevisionen inget som tyder på att Försäkringskassan tolkar regelverket för strängt. Försäkringskassans egna kvalitetsuppföljningar visar att avlagen i regel är väl underbyggda, och Riksrevisionen drar därmed slutsatsen att det föreligger en betydande diskrepans i vad reglerna anger som krav för att beviljas SA och i de försäkrades faktiska möjligheter att arbeta och försörja sig på arbetsmarknaden.

De hårda kraven för att beviljas SA och brist på alternativ gör att människor som är för sjuka för att arbeta men samtidigt nekas SA hänvisas till försörjningsstöd eller blir beroende av familj och vänner för sin försörjning. Vissa hamnar även helt utan försörjning. Det är en ovärdig och inhuman ordning som ökar klyftorna och sliter isär samhället.

I likhet med Riksrevisionen anser vi att lättnader av regelverket är väl motiverade mot bakgrund av de konsekvenser som följer av ett nekande av ersättning. Regelverket måste förändras för att skapa trygghet och garantera att de personer som är i behov av SA också får rätt till det. Regeringen ser för närvarande över om reglerna för beviljande av sjukersättning är ändamålsenligt utformade. Vänsterpartiet emotser resultatet av denna översyn och understryker vikten av att förslag på förbättringar av regelverket som möjliggör att fler beviljas sjukersättning lämnas till riksdagen så snart det bara är möjligt.

Regeringen bör skyndsamt återkomma med förslag på hur regelverket för sjukersättning och aktivitetsersättning kan ändras för att fler ska kunna ta del av ersättningen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Nooshi Dadgostar (V)

Ulla Andersson (V)

Ida Gabrielsson (V)

Christina Høj Larsen (V)

Ilona Szatmari Waldau (V)

Ali Esbati (V)

Tony Haddou (V)

Daniel Riazat (V)

Cicie Weidby (V)